

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja
a pošto prejemana ali v Gorici na dom
pošiljana za družabnike polit. društva
„Soča“:

Vse leto f. 4.—
Pol leta „ 2.—
Četrt leta „ 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10
soldov v Gorici pri Paternoliju in So-
harju; v Trstu v tobakarnicah „Via del
Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“.

SOČA

Pri oznanilih se plačuje za navadno
tristopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat.

Za večje črke po prostoru in vsak
pot 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blago-
voljno pošiljajo uredniku: Viktorju Do-
lencu v Gorici, Con. del Cristo 186 blizu
živinskega trga kjer se nahaja tudi uprav-
ništvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi
naj se blagovoljno frankujejo. — Delal-
cem in drugim nepremožnim se naročnina
zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Glasiloslovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Vabilo na naročbo.

S 1. januarjem se 1873 začne tretji tečaj „Soče“. Kakor dozda bode naš list tudi v bodoče v prvi vrsti odločno branil pravice slovenskega naroda ne oziiraje se na osebe in koristolovje; zraven tega pa bode prinašal zmerom več podučljivega in koristnega za vsaki stan in pozabili ne bomo tudi na leposlovje, kolikor nam bode prostor dopuščal. Zagotavljenih je našemu listu toliko izvrstnih močij, da bi lahko s časom tudi po 2krat na teden izdajali, da se le oglasi primerno število naročnikov. Opomniti pa moramo častito občinstvo, da ne bomo pošiljali lista tistim, ki ne pošljejo naročnine. Tedaj prosimo naše prijatelje, da se o pravem času naroče, da bomo vedeli koliko eksemplarov tiskati. Cena listu ostane tista, kakor je bila dosedaj.

Uredništvo.

Šolske stvari.

II.

Poročilo političnega odseka o prošnji mnogih občin, da bi se prenaredile nove šolske postave.

Veleslavni deželni zbor!

23 županov na Krasu je poslalo peticijo, v kateri prosijo, naj veleslavni zbor sklene:

I. Vsak šolski kraj, oziroma vsaka občina je zavezana sama skrbeti za vse šole zadevajoče materialne potrebe, in tudi za plačo učiteljskega osebja.

II. Službene naklade in petletnine se popolnoma odstranijo, in občinska starešinstva imajo pravico ustanoviti način, po katerem se bodo učiteljske plače iztirjavale.

III. Dolžnost šole obiskovati zadeva otroke le do končanega 12 leta.

IV. Učiteljem na deželi je dolžnost brezplačno orlati pri božji službi ob nedeljah in praznikih.

V. Ako se te točke ne potrdijo, prosijo župani, naj se vsaj sklene: Doklade za šolski zalog ne smejo presegati 15% in vsak drugi pomanjkljaj pa se ima iz deželnega zalog pokriti.

V opravičenju in podporo te prošnje navejajo prosivci razna okolnosti, najvažnejše so:

Sežanski politični in ob enem tudi šolski okraj plačuje izravnega davka 42000 gld. ima zdaj 37 šol brez tistih, ki bi se morale še ustanoviti, in te stanejo 18800 gld. brez novih zidališč, torej je že zdaj šolske doklade 46%. Ako se tega zneskoma pridenejo še ogromni bolnišnični stroški, je očitno, pravijo, da jim je nemogoče vse to plačevati, in da če se vse to po sili iztirja, bode se bernemu kmetu zadnje živinče od hiše predalo. Dalje popisujejo svojo kamnito deželo, katero z veliko težavo obdelavajo, zadosti pa ne pridelayo za vse prebivalce, tedaj jih mora veliko na tujem dela iskati; zato pa pomanjkuje delalcev doma in celo bolj premožni kmetje ne morejo svojih zemljišč dostojno preskrbeti in državnih davkov lahko plačevati. Priznavajo sicer županje, da je omika in izobraževanje mladine najvažnejša stvar, da se nočejo torej po nikakem znebiti šol, toda toliko plačevati ne morejo, zato stavijo gori omenjene preloge.

Blizu enake razloge navajajo Biljanci in prosijo za blizu enake spremembe novih šolskih postav, pritožujejo se pa izrekoma, da se nij do zdaj še nič storilo za njih šole za silo.

Veleslavni zbor, te in enake pritožbe se slišijo po vsi deželi, ker so imeli leta 1872 plačati na Krasu 33%, na Tominskem 30% v Goriški okolici 27% v Gradiškem šolskem okraju 21½% doklade za šolski davek. Občni govor je, da je to neprenosljivo breme temviše, ker niso sedanje postave tudi v drugem obziru pravične ne ljudstvu, ne učiteljem.

Ljudstvu ne, kajti občine, ki imajo šole, druge, ki imajo šole le za silo in občine, ki nimajo nobene šole, vse morajo enaka bremena nositi.

Učiteljem ne, ker imajo samo stalni učitelji več dela nego ravnatelji in nadučitelji, kateri navadno podučujejo le en sam oddelek, in vendar imajo veliko večjo plačo nego prvi. Vrh vsega tega dobivajo ravnatelji in nadučitelji po §. 32 postave od 10. marca 1870 opravi-

ne doklade, katera znašajo v občinah prve in druge plačne vrste za one 300 gld., za te 200 gld.; v občinah tretje vrste 200 gold. in 100 gold., in v občinah četrte plačne vrste 100 gld. in 50 gold., in treba je še omeniti, da takó velike opravilne naklade ne dobivajo nadučitelji ne na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem in še v Avstriji pod in nad Anizo no. Ti gospodje pa nimajo za tako veliko plačo po §. 37 ukaza ministra za bogočastje in uk od 20. avgusta 1870 nobene družega opravila nego to, da sklicujejo in vodijo učiteljske zbornice. V tem obziru je gotovo nujno, da se postava za bodoče slučaje popravi in gledó na to je previdno, da se že zdaj §. 37 postave 10. marca 1870 izvrševati neha.

Ča so pa nekatere pritožbe pravične, so druge neresnične.

Nij res Kras to leto plačeval 46%, da je ampak plačeval le 33%.

Nij resnično da je dalje in nij občinam, katere imajo lastno šolsko hišo in stanovanjske za učitelja, težavno plačevanje doklade za te reči, kajti vsem takim občinam mora okrajni šolski svet povrniti vse, kar se v ta namen daje. Menda bi bolje bilo, da bi sleherna občina za ta poslopja ali saj za njih popraviljanje sama skrbela, ker bi s tem občine več prihranile in se odstotki zmanjšali.

Ta ne samo v denarnih obzirih ampak tudi v drugih točkah bo morda treba postave preurediti, toda hipoma nij mogoče tega storiti, kajti tako delo tirja temeljitega pregledovanja in sistematičnega postopanja in zato več časa. Tudi je koristno, da se o tem izprašajo županstva, in šolski zastopi in izvedenci. To nalogo izvršiti je najprimernejše in naj manj tržavno deželnemu odboru.

Gledó na vse to svetuje politični odsek naj se rešiti peticiji dp. 18. nov. 1872 št. 3671 in dp. 28. okt. 1872 št. 3364 s tem, da veleslavni deželni zbor sklene:

I. Nalaga se deželnemu odboru, da ima vse nove postave za ljudske šole veljavne v grofiji temeljito pregledati in poizvedeti kakih, posebno kakih denarnih sprememb želijo in nasvetavajo o njih županije in šolski zastopi pa drugi zvedenci, da ima poteni predložiti

LISTEK.

Nektere opazke ruskega profesorja.

Spisal

prof. J. Baudouin de Courtenay.

(Nadaljevanje.)

Enemu pijanemu kmetu v Srednji vasi je prišla v glavo znamenita misel, da jaz sem iz Tominskega in da ponarejam denar, ter me je denunciral pri žandarjih, kateri, izvršujoč svojo dolžnost, so prišli v srednjevaško oštarijo, so me izpraševali in tirjali po. Pogledavši ga, se vé da so me pustili pri miru.

Drugi pijan kmet mi je odkritosrečno rekel, da moram biti antikrist ali pa — Martin Luter, ker hočem vse takó natančno vedeti, in mi je obečaval, da me bo pretepel.

Najbolje neumne ljudje v Bohinju sem našel na Ravneh, kar je morda v zvezi z nemškimi obrazi prebivalcev. Sicer morebiti sem imel le nesrečo dobiti najneumnije iz cele vasi; kajti najboljši dokaz, da nemške fizionomije prebivalcev niso še vzrok neumnosti, je ta, da v bohinskem Nemškem Rovtu sem našel prav pametne in zaupljive ljudi.

Največe veselje imel sem na Poljeh in v Brodu, kdar sem našel veliko prijaznost in bistroumne ljudi, ki se me brez nobenih rekomendacij popolnoma zaupljivo sprejeli. Gotovo, nij mogoče vzroka te zaupljivosti iskati v tem, da večina izmed prebivalcev teh vasij ima italijanske fizionomije.

Tega bo zadosta za Bohinj.

Prej, ko začnem popisovati moj zadnji izlet, moram hvaležno omeniti nekterih gospodov, ki so meni pomagali v mojem znanstvenem podvzetju, ali podučevaje me o dijalektah, ali pa skrbé za to, da bi dobil potrebna individua iz naroda, na katerih bi mogel opazovati mestne dijalekte. Ti gospodje so med dr. sledeči: g. Lovro Pintar, župnik in deželni poslanec na Breznici, gg. Tomaš in Janez Zupan, profesorja (prvi v Kranju, drugi v Reki) in njih oče, posestnik v Smokuču, dr. Mencinger, advokat iz Kranja, g. Ivan Žanov, kaplan v Srednji vasi i. dr. — V Vipavski dolini pa in na Notranjskem so meni, razen više omenjenih, pomagali še sledeči: v Dornbergu dr. Rojic; v Ajdovščini gg. Zeiler, učitelj Švara, posebno pa cela družina poštarja, g. Ballogha; v Vipavi dekan Grabrijan i. dr.; v Podberju gospodična Dolenceva, na Razdrtem g. Viktor Dolenc itd. Razen (mimo) tega grof Lanthieri v Vipavi me je povabil, da bi ogledoval njegovo biblioteko, v kateri sem imel priložnost študirati Dalmatina, sicer edino slovensko knjigo v njej.

III.

Zdaj pa preidem k popisovanju mojega zadnjega potovanja v tominski in cirkljanski okolici, ter začnem od cirkljanske.

Prebivalci tega kota niso nič vajeni tujcev in so me strašno debelo gledali; so mislili razne sorte o meni, pa skoro vse slabo. Še najboljše mej temi je bilo mnenje, da sem novi cirkljanski „forstejer“, ki je prišel na mesto znanega g. Morica; sicer pa se je od mene le slabo govorilo. Eni so mislili, da sem špijon

in da hodim zarad vojsk; drugi, da sem berič, kateri popisuje vse te reči zavoljo novih davkov. Eden resnični birič, kader je slišal, da jaz prašam imen tamonšnjih krajev po domači izreki in da si ja zapisavam, je svetoval drugim, da naj mi povedó vse narobe, ker drugače zna priti nekaj slabega. — Ta nezaupljivost nij se zgubila niti v Cirknem, kjer sem bil nekoliko dnij in kjer je ljudstvo videlo, da mestni uradniki, celó tako rečeni „nemškutarji“, so z manoj uljudno govorili in tudi večkrat po slovensko. Ker pa celó v Cirknem se je ljudstvo obnašalo proti meni tako nezaupno, kaj pa si je moralo misliti v drugih še več zarobljenih vaseh? Tam so me skoraj povsod šteli za špijona, akoravno sem večidel hodil ne sam, ampak v družstvu, malo časa z g. Sedajem, dijakom goriške gimnazije, iz Cirknega doma, največ pa z g. Rženom, tajnikom in pisarjem cirkljanskega župana. — Tako, na pr., v Šebreljah, kamor sem prišel z g. Sedajem, so mislili, da sem „kapo“ od ravbarjev in da pregledavam vasi, da potlej pridem se svojo bando vse obropat. Pa vendar pri vsem tem sem našel tudi v Šebreljah nekoliko dobrih in pametnih ljudi, ki so bili vsaj na videz z manoj popolnoma odkritosrečni; in celó se mi je zdelo, da razumejo namen mojega potovanja.

Akoravno vedna nezaupljivost mi nij bila všeč, pa vendar moram se zahvaliti Cirkljanom zato, da so večidel postregali me, s čemer so mogli, to je se stariimi pravljicami in pesnimi, katere so znali. Posebno pa moram hvaležno omeniti: Cirčno, Novake, Čeples, Šebrelje in razen tega sledeče gospode, ki so mi prav radi v mojem opravilu pomagali: župana Podobnika v Cirknem, kaplana Sitarja v Reki Ravni, kaplana Trepla v Jagerščab, g. Kacina v Šebreljah i. dr.

načrti dotičnih sprememb deželnemu zboru že v prihodnji sešiji.

II. Deželni odbor ima to nalogo nazniti šolskim zastopom s prošnjo, naj do prihodnjih sprememb gori omenjenih postav neha jo imenovati ravnatelje in nadučitelje po deželi.

Deželni zbor je s tem lepo in važno nalogo naložil deželnemu odboru.

On naj tedaj bodoče leto vse to dobro in natančno pregleda in premisli da bode šolske postave primerne naši deželici. Nacelo teh postav je gotovo izvrstno, namreč da je dobilo po njih ljudstvo pravico, govoriti in odločevati v teh zadevah, in da so gospodje učitelji prosti in odgovorni tudi ljudstvu, katero jih je, in jih vedno mora vzdrževati. Zato pa je treba tudi poti poiskati, da se veliki ti stroški naberejo tudi na kakem drugem načinu, a ne le in samo z nakladami na izravne davke. To je brez dvombe najboljša vsaka stvar ima svojo mejo. Gospodom deželnikom prav gor-ko priporočamo, naj se zkažejo da bode dežela z njimi enkrat prav zadovoljna.

Predelska železnica.

O tem za našo deželo, posebno za slovensko soško dolino, prevažnem vprašanju piše naš rojak, kot inženir, strokovnjak i domoljub obče znani g. *Jovan Brelič* „Slovenskemu Narodu“ te-le znamenite besede:

„Med drugim sem v „Slov. Narodu“ z čalostjo bral poročilo o sklepu Kranjskega deželnega zbora, gledé Loško-Servola-Trbiške železnice, z žalostjo, ker se s tacimi sklepi delajo na materijalnem stališču divergence z brati Slovenci v Primorju. V posameznih delih je dokaz, da poslanci našega naroda v politiki niso zreli. Žalostno pa resnično znamenje časa. Vsak Slovan mora priznati, da nam mora biti adrijsko morje biser, in da s tujimi narodi v dotiko pridemo, mora nam ono sveto biti. Kolikor več potov se skozi slovenske okrajine od morja kakor zveza s tujimi narodi naredi, tem bolje, kajti končno moramo mi kot primorci korist imeti in imamo potem sredstva, svojo moč razvijati. Ako bi bil kranjski deželni zbor eminentno politično in narodno-gospodarsvene ozire pred očmi imel, kakoršnih žalibog nema, moral bi bil resolucijo (ali peticijo, to je vse eno) za stvar tako stvariti, da je in ostane predeliska kakor loška železnica za Avstrijo velike važnosti, ker se z njo daje priložnost po obcili ali prometu do morja razširiti trgovino, kajti več potov da imamo, tonko več prepeljevanja je mogoče, po notranji deželi se torej več ladij more v krajšem času raztovoriti. To se pravi trgovini najširšo podlago dajati. V takih vprašanjih zato nij gledati za večje ali manje stroške, ker se s tem, da večja pomorska trgovina možna postane, amortizirajo železnice po suhem, ene, ki menj stanejo, prej, druge, ki več stanejo, kasneje. To kar se tiče železnice. Velik faktor pa kraji, skoz katere gredo železnice. Ker taki kraji premožni postanejo, se mora ta faktor v poštev jemati. In mi Slovani imamo uzroka dovolj to uračunovati. Našim poslancem pa manjka narodno gospodarskih in političnih znanosti, ali pa jih nečejo rabiti, kar je vse eno. Naš čas pa napreduje, in kdor tega ne vidi, greši nad mandatari in nad prihodnostjo.“

Tudi mi se stem dopisom g. Breliča popolnoma skladamo. Gg. kranjski poslanci v svoji železniški po-

litiki mislijo samo na kranjsko deželo, Slovenijo pa popolnoma zanemarijo. Če izvzamemo kos nerodovitega Krasa, v katerem slovenski del naše grofije brez železnice. Gospodje Kranjci, bodite enkrat tudi Slovenci in privoščite tudi nam goriškim Slovincem kosček železnice.

Dopisi.

Iz Lokavca pri Ajdovščini 18. dec. [Izv. dop.] Danes naznanjam Vašim čitateljem, tukaj se ogromno občinske prakcije i tudi napredovanje nekaterih občanov v narodnem smislu. V narodnem smislu zato, ker tudi tukajšnja čitalnica se je valjala iz trdnega spopaja, v kojem je tičala skoz štiri leta brez vnega napredka.

Najhitreje bi nam bila čitalnica za vedno stihnila, ko bi nam ne bilo krajno šolsko svetovalstvo poslalo učitelja, kateri nij le v šolskih rečeh izurjen, ampak je tudi za blagostanje občanov i celega naroda zelo vnet mladenič. Res je torej naš g. Jarnej Rajar, tukajšnji učitelj očitne pohvale vreden. On je tisti, ki je pred enim mesecem prvi sprožil misel tukajšnjo odmrlo čitalnico zopet oživiti.

Kmalu se mu je pridružila precej obilna množina udov in sicer okoli 40, kateri so imeli 15. t. m. prvo sejo ter so izvolili odbor po pravilih. Večina odborikov obstoji iz pravih narodnjakov. Kot prvosednik bil je voljen vrli g. Franjo Hmeljak, tukajšnji trgovec. Upam torej, da ne bode sedaj čitalnica tako hitro zapet odmrta, kakor je bila pred nekaterimi leti. Bog živi torej vse njene ude!

Toda ne le o napredku tukajšnje občine Vam naznanjam, ampak primoran sem tudi o njenem zaostajanju govoriti, posebno v cerkvenih i županijskih zadevah. Kakor je večidelj povsod navada, tako je tudi tukaj, da so v adventnem času zornice s petjem in orgljanjem. Toda tega letos nij pri nas in zakaj ne, bi marsikdo utegnil uprašati.

Po navadi je 1. dan adventa semenj v Gorici in tukajšnji organist se je tje podal nekaj potrebnega kupavati; a prej je po crkovníku sporočil g. vikariju, da mu nij mogoče isti dan orgljati priti. Gospod vikarij se čez to močno razardi ter se v cerkvi močno nad organistom jezi.

Drugo nedeljo potem bila je še huja sodba čez organista, in sicer taka, da je moral organist iz cerkve iti, zaradi nezgodnosti in žaljenja. Ljudstvo je golej močno razkačeno, ker se ne poje in ne orglja, če tudi organista plačuje!

Omeniti pa moram, da orglje so lastnina organistova in da stoje uže od l. 1837. v cerkvi, pa se nikoli nij slišalo nobenega „kruljenja“ kakor samo zdaj. Mej občinskim svetom ste dve stranki, ena drži z organistom, druga z vikarjem. Ktera ima prav, nij teško uganiti.

Ker sem uže pri našem g. vikarju, naj še to omenim, da je pretečeno poletje uže v Deskle šel na ogled, pa ker se mu nij dopadlo, skovala se je neka prošnja do nadškofa podpisana od nekterih v imenu cele občine, katerih nekteri so g. vikarju obljubili, da bodo vikarijo zvišali za eno nadstopje. In res sta postavila župan in en podžupan v preudarek 300 gold, v ta namen; kakor, da ne bi bila hiša zadosta velika, katera ima štiri velike in dva mali sobi; zaren tega

nijso molčali, ampak so pripovedovali od mene razne historije in so šuntali kmete proti meni. Da to nij prazen sum, sem se prepričal na Grahovem, kjer me je en surovež, z imenom Murovec „šimfal“, nazivaje me „piemonteže“ in časté me z raznimi dragimi psovkami, tako da, če ne bi imel toliko potrpežljivosti in imel več časa, bi ga gotovo tirjal pred sodnijo. Drugi surovež, neki Trjanc iz Koritnice, strašen pijanec, mi je naravnost rekel, da je šljal od žandarjev, da sem spijon, da so mene izpraševali, da sem imel sicer pas, kakor se tiče, pa da mi morajo še v mavho pogledati ter da gotovo najdejo tam dokaze mojega rogoviljenja zoper celoto avstrijske države. Pod konec me je začel tisti mož tikati ter me je nagovarjal, da bi mu, kakor svojemu najboljšemu prijatelju, vse odkrito srčno povedal, ker on me za gotovo ne ovadi.

Največ sitnostij sem poskusil v Nemškem Rovtu ali v Koritnici, ker vsak bedak se je tu štel opravičenega govoriti mi surovosti, ter me traktirati, kot zadnjega lumpa, tako da sem uže enkrat zgubil potrpežljivost in sem bil prisiljen vreči ven za vrata nekoga izsluženega vojaka, Kemperie-ta, ki mi je grobiljanil v vseh jezičih avstrijske države.

Z druge strani nemško-rovtski fantje so mi govorili take neumnosti, katerih bi noben fant iz čisto slovenske vasi ne bil v stanu čenčati. To mi je dalo pravico sklepati, da morebiti vsled njihovega tirolskega izvira so tako „tumpasti“. Tudi v nobeni drugi vasi nijsem našel tako inteligentnega birta, kakor namreč v Koritnici (Nemškem Rovtu); kajti v krčmi „pri Blažu“ ali pa „pri Jozefu“ se je bal krčmar dabo kaznovan za to, da jaz v njegovi hiši zapisujem pravljice

tudi kuhinjo in dve prostorni kleti pa tudi hrambo za drva, kokošnjak in svinjak. Le tako dalje g. župan i podžupan! Iz tega vsakdo lahko vidi, da sta prava ekonomista, in da imata na srcu občinsko materijalno blagostanje.

Zarad dolgega deževanja hile so tudi v tej občini grde in zelo slabe ceste; da, res take so bile, da nij bilo mogoče, niti živali niti cloveku več po njih hoditi. Pri tem pa nij bilo le deževanje uzrok, ampak tudi nemarnost županova. Ali vse eno so g. župan in podžupan i S. svojo energijo pokazali, ko so nektere del z žandarmerijsko pomočjo ceste pregledovali in tudi take posestnike rubili ter njim kotlice jemali, kojih ceste so bile lepe in dovolje popeljane. Če je pa kakošna oseba njim trč v peti, je bila sodba uže poprej zanjo storjena.

Iz Trsta 17 decembra. [Izv. dop.] Slovanska čitalnica v Trstu je imela dne 15. t. m. občni zbor, ktere ga se je udeležilo še precej mnogo društvenikov. Iz poročila g. tajnika posnamemo, da čitalnica gledé na veliko število tukaj živčih Slovanov malo udov šteje. Uzrok tega pa se ne more reči, da je v prvi vrsti mladenost in nekako pomanjkanje ljubezni do naroda, ampak posebnó ta, ker sedanje stanovanje čitalnice nij kakor pri drugih društvih v sredi mesta ampak v hiši, ktera je precej daleč od središča mesta in za tega voljo mnogim, kateri bi radi čitalnico obiskovali, zvonaj rok leži.

Uže lansko leto je bil odbor sklenil stanovanje prameniti in poklican je bil zredni občni zbor, v kterem se je ta bistvena stvar pretresovala. Vsi udje so bili soglasni v mnenju, naj se čitalnica brž ko je mogoče v drugo stanovanje preseli in mnogo navdušenih udov je bilo pripravljenih za to potrební denar dati. Ali žalibog, ta zadeva se je zaradi neke neljube osebnosti razbila. Pri letošnjem občnem zboru se je to jako važno in razvoj narodnega živčnja odločilno vprašanje zopet sprožilo; vsi udje so čutili in izgovorili željo, v prihodnjem letu v novem bolje pripravnem stanovanju se shajati in novega odbora naloga bo, to živo željo društvenikov izpolniti.

Po pravilih tukajšnje čitalnice je odbor sestavljen iz 4 voditeljev in 12 odborikov. Za voditelje so bili enoglasno izvoljeni gospodje: dr. J. Bizjak odvetnik (Slovenec) Kovačević, F. Pleše, Tripkovec trgovci (Srbi) Sploh so bili v odbor izvoljeni za slovanstvo nadešeni in znani narodnjaki, od katerih čitalnica naj lepši napredek pričakuje in se nadeja, da bode zopet priljubljeno shajališče tukajšnjih Slovanov postala, kar jej mi iz srca želimo.

Politični pregled.

Ker so bili prazniki, je vse suhoparno v politiki. Naš državni zbor ima odpust in pride še le enkrat po novem letu 15 januarja skup; kakor se sliši, bode državni zbor samo do marčija meseca zboroval, da potem stopijo skup delegacije, ker morajo do dunajske razstave, maja meseca, biti rešeni vsi silnejši državni opravki. Pred razidom je finančni minister predložil državnemu zboru 2 postavi: eno zaradi povikšanja plač uradnikom, drugo pa za že-

in besede nemško-rutških dijalektov: slovenskaga in starega nemškega, v kterem še zdaj govorijo mej sa-boj stari očetje, ter me je očividno gnal iz svoje hiše.

Zarad resnice moram omeniti, da v tem guzdu tirolske neumnosti našel sem starega moža, ki me je prav pametno podučeval o jezikovih razmerah v njega domovini. Sicer morebiti so in drugi katerih nijsem opazoval, tudi tako pametni; pa videl sem le enega pametnega starčka in le neumne moze in mladeniče.

Ta „tumpastost“ Nemških Rovtarjev v ozkem smislu te besede je tem bolj zanimivija, da v sosednih Strž sem našel jako pametne in prijetne ljudi, tako da sem pustil Stržišče s prav hvaleznim srcem. Morebiti je to nasledek tega, da Stržičarji so se poslovenifali celo pokolenje prej, tako da nij uže mej njimi nobenega, kateri bi znal staro domačo nemščino. Mislim vendar, da to nij res; kajti v Koritnici (nemškem Rovtu) pame-ten se mi je prikazal star Nemeč, neumna pa sloven-ska mladina.

Še nekoliko mnenj od moje osebe. En živinski kupec (ochshäqdlar) iz Porezna je dokazoval v novaški krčmi (v cerklanski okolici) da moje potovanje pomenja ne več ne manje, kakor to, da „čez pet let pridemo pod Ruso“, ter je bil tako vnet za svojo idejo, da je hotel staviti. Drugi mož, tudi iz Porezna, pričakuje od mojega potovanja strašnih nasledkov: on je glasil Pod berdom, da gotovo bo spet ob kratkem Babilonski turen in potem se vé da konec sveta. Najbolj nedolžna konjektura od moje osebe se mora šteti še ta, da sem nečiste pameti, ker take neumnosti zapisavam; ta-ko je namreč trdil na Grahovem en Podbrščan.

Z druge strani pa moram obrniti, pazljivost na en poseben talent, kateri sem našel v Cirknem: to je mladi France Peternel, risar-samouk, kateri skoro brez vsake šole dela izvrstne slike. Vsi bolje omikani ljudje nago-varjajo njegovo bogato mater, da bi ga poslala v Benetke. Pa ta grožnja omikana ženska se boji, da se tam fant popači in pokvari ter zgubi vero; bolje bo zanj, če ostane doma in boživel v boga bojnosti, kakor njegovi očetje. Po mojem mnenju pa se vsak vsaj en malo talentirani clovek lože zgubi v cirkljanski lukoji, nego v Benetkah.

IV.

Kedar sem začel potovati nazaj v Tomin, sem skoraj na vsakem koraku srečal bolje divje in menj zaupljive ljudi. Pa še čisto domači nijso bili toliko sitni, kakor n. pr. izsluženi vojaki in drugitiste sorte. Tem ljudem so prinajale v glavo prečudne ideje od mene. Eden n. pr. bivši kaporal na Bukovem je mislil, da jaz takoj natančno zapisavam domačo izreko in razloček mej dialekti za oficirji, in namreč zavolj tega, da kadar bo vojska, neprijateljski oficirje vzamejo v roke moje bukve in bodo znali, kakošna je „špraha“ v to ali pa drugi vasi. Po navadnih pojmih tisto domnjenje bivega koprala pomenja toliko, da pričakovani sovražniki, namesto se vojskavati, bodo študirali dialektologijo. Nekteri pa iz mej teh ptičev so mislili, da za pripovedovanje pravljic jih denem v arešt in so se me strašno bali.

V Radi južni so me spet prijeli c. k. žandarji iz Tomina, kar mi je, kakor sem se pozneje prepričal, veliko škodovalo; ker gg. žandarji na poti v Tomin